

CEZARIS GRAUŽINIS:

"NEIŠIŽEISČIAU, JEI "DĒDULĒS SAPNO" YPATYBES KOPIJUOTŲ KITI"

**Cezaris
Graužinis**

Teatro režisierių CEZARĮ GRAUŽINĮ, neseniai pastačiusį spektaklį "Dėdulės sapnas", kalbina INGRIDA DAUNORAVIČIŪTĖ

Kokie motyvai paskatino pasirinkti būtent šį F.Dostojevskio kūrinį? Tikriausiai teko matyti ne vieną "Dėdulės sapno" sceninę interpretaciją - gal paminėtumėte labiausiai sudominusias arba tas, su kuriomis polemizujete savo spektakliu?

Nemačiau "Dėdulės sapno", pastatyto teatre. Todėl ir neturiu su kuo polemizuoti. Apskritai, statydamas spektaklius, niekuomet nenoriu su kuo nors ginčytis ar komentuoti kolegų darbų. Tiesiog darau tai, ką manau esant būtina daryti. "Dėdulės sapnas" yra puiki ir, sakyčiau, daugiaprasmė apysaka, įgalinanti pažaisti tokį žaidimą, kurio metu pradingtų racionalusis mūsų egzistencijos pagrindas. Kitaip sakant, norėjau sukurti iliuziją apie iliuziją, istoriją apie sapno ir sapnavimo atmerktom akim fenomeno grožį.

F.Dostojevskis po 10 metų katorgos į literatūrą grįžo būtent su "Dėdulės sapnu". Ar galima Jūsų 2 metų kūrybinį darbą Šiaurės šalių teatruose pavadinti savanoriška tremtimi? Kodėl buvot pasitraukęs iš kultūrinio Lietuvos gyvenimo?

Tremtis? Keistas pasakymas. Dirbdamas užsienyje jaučiuosi gerai. Gaila, bet kol kas geriau negu tėvynėje. Ko gero, galėčiau sakyti, kad, sueikvodamas tiek laiko ir sveikatos, kiek tenka sueikvoti statant vieną vaidinimą Lietuvos teatre, Švedijoje ar Suomijoje pastatyčiau kokius tris. Bet aš tiesiog dirbu ten, kur mane kviečia, kur esu reikalingas. Skandinavijoje jau susiformavo tam tikras kontekstas - yra aktorių, buvusių mano mokinių, su kuriais visados mielai padirbėčiau, publikai mano vardas irgi šį tą sako.... Kartą dar būdamas Lietuvoje pamėginau prabilti apie galimą projektą Nacionalinio teatro vadovui - atsakymas buvo toks: pamėgink be kontrakto, parodyk kokią surepetuotą sceną, jei mums patiks, gal ir leisime tęsti... Nieko jam neatsakiau, bet pagalvojau - eik tu .... Ir nuvažiavau ten, kur kalbama kitaip. Ir jei nebus kitos išeities, jei šiuometinių teatrų dvarininkėlių arogancija nenunyks, arsiu užsienio dirvonus ir toliau. Esu laimingas, turėdamas pagundų, ir jų nesikratau.

Ar lengva sugrįžti į Lietuvą? Gal galite pasakyti, kas Jūsų akimis pasikeitė per tuos metus Lietuvos teatre, Jaunimo teatre?

Niekas nesikeičia Lietuvoje - teatro lygis vis dar labai aukštas, teatrų būseną vargana, aktoriai švaisto energiją "chaltūroms", kurios yra vienintelė biologinio išlikimo garantija. Katastrofiškas administravimas. Pastaraisiais metais ypač pastebima, kad susiformavo uždaras klanas, kurio rankose visos (bent jau Vilniaus) teatrų vadelės.

Pats F.Dostojevskis buvo nepatenkintas savo "Dėdulės sapnu". Ką Jūs jaučiat, praėjus premjerai? Ar sunku palikti ką tik gimusį kūrinį?

Neįsivaizduoju, kaip galėčiau būti nepatenkintas fenomenaliu aktorių pasiaukojimu, jų pastangom, kuriant šį spektaklį. Tai aktorių darbu, jų būtinybe scenoje grįstas spektaklis. Ne simboliai ir alegorijos man rūpėjo. Norėjau, kad publika sutiktų gyvus, linksmadvasius, įdomius žmones. Kad to susitikimo džiaugsmas šildytų ilgai.

F.Dostojevskis skeptiškai žiūrėjo į daugybę "Dėdulės sapno" spektaklių, nemanydamas, kad šio kūrinio turinys leidžia scenoje gimti komedijai. Jo manymu, geriausiu atveju iš "Dėdulės sapno" išėitų neblogas vodevilis. Ar Jums pavyko spektakliui suteikti gryną žanrinę formą? Ar turėjote tokį tikslą?

Aktoriai Rolandas Kazlas ir Laisvūnas Raudonis spektaklyje "Dėdulės sapnas"
Dmitrijaus Matvejevo nuotraukos

Tvirtai žinojau, kad statau komediją, o jos galutinė forma - kelių stilių sintezė. Yra net europietiškos operetės ir japoniškojo no teatro priemonių.

Ar tikėjotės komercinės spektaklio sėkmės?

Geras klausimas! Aišku, tikėjausi! Juk "komercinis" yra toks spektaklis, kurį supranta ir mėgsta publika, ar ne? Toks, kuris užmezga tiesioginį kontaktą su žiūrovais, ar ne? Toks, kurį žiūrėdamas žmogus nesijaučia esąs nevisavertis ar ko nors nesupratęs, ar ne? Man liūdna, kai, neturėdami ką pasakyti, bet labai norėdami kalbėti, režisieriai savo spektaklius prifarširuoja banalių ar nesuprantamų

simbolių. Kritikams smagu: yra proga parodyti, kad esu pats išvalgiausias ir intelektualiausias! Perskaičiau abrakadabną ir išvelgiau prasmę! O tūlas žiūrovėlis spūdina namo pabrukęs uodegą ir mąsto: nieko nesupratau, esu kaltas □ Per mažai knygų gyvenime perskaičiau □

Taip, tikėjaisi sėkmės! Tikėjaisi, kad ateis daug žiūrovų, ir jiems bus neliūdna grįžti iš teatro. Kurti nesuprantamą ir svetimą žmonėms teatrą - mažų mažiausiai neprofesionalu.

Kas, Jūsų nuomone, laidavo publikos antplūdį į šį spektaklį?

Gal visos mūsų kūrybinės grupės nuoširdumas? O gal Kazlo populiarumas? Gal žmonėms užtenka pamatyti gyvą Kazlą, ir jau gerai, jau linksma? Nemanau, kad žiūrovai tokie primityvus...

Gal galėtumėte plačiau papasakoti apie atvežamą pavasarį į Lietuvą "Makbetą". Kaip gimė šis spektaklis, kaip sekėsi dirbti, kokių principu buvo atrinkti aktoriai?

Šį spektaklį stačiau Farerų salose su tarptautine aktorių trupe - su aktoriais iš Švedijos, Suomijos, Norvegijos, tų pačių Farerų. Aktorių grupės nesirinkau - jie mane pasirinko. Scenovaizdžio ir kostiumų kurti pasikviečiau Vytą Narbutą iš Islandijos. Spektaklis vaidinamas trim kalbom. Dirbau tik su 6 aktoriais. Dauguma jų vaidino kaip Shakespeare'o laikais - po kelis vaidmenis. Savo grupę juokais pavadinom "The Fast-Costumes-Changing-Theatre company".

Kokios tikėtės Vilniaus ir Kauno publikos reakcijos?

Tikiuosi, kad publikai bus įdomu. Manau, kad "Makbeto" neskaite, skandinavų kalbų nemokantys žmonės supras graudų vaidinimo turinį.

Jūsų "Dėdulės sapnas" buvo akstinas į Nacionalinio teatro sceną sugrįžti J.Vaitkaus "Stepančikovo dvarui". R.Kazlas - Foma Fomyčius ir kunigaikštis Gavrila □ Ką atsakytumėte teatralams, mėgstantiems brėžti paraleles, lyginti, ieškoti pasikartojimų ir taip toliau?

Mano spektaklyje yra labai daug paralelių ir skolinių, plagiato iš kitų genialių lietuviškų spektaklių. Nuplagijuota: aktoriai sėdi ant kėdžių, vaikšto po sceną, vaikšto dviem kojom, o ne viena ir ne trim. Pasiskolinta ir tai, kad aktoriai kalba, gestikuliuoja. Nepasiskolintas yra svarbiausias dalykas - tuos vaidmenis gali suvaidinti tik tie ir būtent tie aktoriai. Jų nepakeisi jokiais kitais. O pastaruoju metu Lietuvos teatrų režisierių darbuose nematau pasitikėjimo aktoriais - matau metakalbą, vadinamąjį aktorių slėpimą po veiksmais ir simboliais. Režisieriai arba tingi, arba nemoka dirbti su aktoriais, arba nepasitiki savo jėgomis. Visai neišsižeisčiau, jeigu minėta "Dėdulės sapno" ypatybė būtų plagijuojama kitų...